

JUTRANJE NOVOSTI

NARODNO RADIKALNI DNEVNIK

(Izhaja vsak dan zjutraj, izvenredni ponedeljke.)
Mesečna naročnina:
v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 20.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/A. — Telefon št. 213
Brzljavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.
Upravišтво: Marijin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Oglaš po tarifu. Sprejemajo se le do 15. ure.
Pisnim vprišanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uredu št. 13.238.

Uradniški zakon.

Vlada ni ostala samo pri besedi, da državnim nameščencem in javnim nastavljenecem: lotila se je s polno paro uradniške zakonodaje, ki naj zagotovi vsem služabnikom države fiksiranje gnotnega položaja. Generalna debata v zakonodajnem odboru nam je nudila sliko precejšnje stvarnosti. Predstavnik posameznih političnih skupin so se tokrat omejevali na minimum kritike, tako da se je iz vseh govorov jasno izkazala tendenca: ne zavlačevati, kajti beda državnih in javnih nameščencev je dosegla kulminacijo. Narodna skupščina in vlada sta si v svesti, da je uradniški drugi steber ter da je odvisen od dobre uprave gospodarski, socialni in kulturni razvoj naroda.

Z zadovoljstvom lahko beležimo, da je vlada s svoje strani pravočasno predložila zakonski načrt narodni skupščini in da je, po izjavi posebnih rešitvih ministrov sodeč, pričakovali v čim najkrajšem času ugodne, brezhibne rešitve tega nujnega problema. Tisti, ki vidijo v slepem strankarstvu v vsakem dejanju in nehanju vlad reakcionarno potezo, se danes lahko prepričajo, da temu ni tako. Vlada je izolirala uradnika iz dnevnih politik in zakonski načrt mu jamči gnotno in moralno neodvisnost. Po tem zakonu nikdo ne bo mogel pozvati uradnika na odgovor, izvenredni one slučaje, v katerih se ima zagovarjati pred disciplinarnim sodiščem. Kar se tiče gnotne strani problema, je sekcija zakonodajnega odbora razmotrivala tudi vprašanje mesečnih plač z ozirom na nestalnost naše valute. Končno je sekcija rešila celo zadevo tako, da je finančno plač celokupnega vprašanja razdelila na stalno plačo in na premično nagrado, ki jo more vlada menjati na proračunski podlagi in s posebnim ozirom na valovanje draginje. Zakonski načrt predvideva izvestne kvalifikacije za vse uradnike in razen tega neke določbe v pogledu šolskih kvalifikacij.

Zakonski načrt, kakor ga je vlada predložila parlamentarnemu odboru, je vseskozi moderna tvorba, prožeta socialnih tendenc in duha. To je moral priznati tudi g. dr. Kumanudi, bivši finančni minister iz koalicijske vlade. Zakon iz leta 1864. je bil resnično reakcionaren. Dva paragrafa: § 76 in § 70 omogočata vsakemu ministru, da more brez kakršnekoli motivacije odpustiti vsakega uradnika. Zadoščala je samo utemeljitev, da se je izvršil odpust v interesu državne službe. Ta določba ohranila zakon je sedaj ukinjena. Po novem zakonu je uradniku zalamčena stalnost in kariera. V svojem normalnem službovanju ga nikdo ne more vreči iz tira. Omogočeno mu je, da ostane v svoji stroki ter da se po možnosti izpopolnjuje v vseh panogah ene stroke, ne da bi se ga sililo po nepotrebnem na druga področja.

Današnji vladi dolguje narod veliko priznanje. To tembolj, ker se je v zakonodajnem odboru izjavila celo opozicija za vladni predlog o rešitvi uradniškega problema. Ako bi bil načrt reakcionaren, potem opozicija gotovo ne bi glasovala zanj. Ta opozicija se ne bi rati potrudila izpopolniti predloženi načrt s svojimi dopolnili, če ne bi imela jamstva, da se glavne ideje načrta kritično z njenim mišljenjem.

Merodajni čimtelji uvidevajo vso težo tega problema, zato se jim mudi s sprejetjem predloženega načrta. Dolgo časa ja trajalo, predno se je naša vladna večina, ki je v popolnem razumevanju gnotnega položaja državnih in javnih nameščencev temeljito posegla v kolo razvoja. Ob tej priliki se spominjamo besed, ki jih je na koncu svojega zgodovinskega govora spregovoril g. Nikola Pašić. Po njegovem mišljenju je bilo že dovolj besedi, ni pa potrebnemu dela, in sicer temeljitega dela, če hočemo resnično konsolidirati to našo nedelivo, edinstveno državo. Glavni predpogoj konsolidacije je gladko tekoče ustrojstvo državne uprave. Posebno mi Slovenci smo čutili ob marsikateri priliki velike pomanskilivosti v centralni upravi. Na mnogih mestih so sedeli ljudje, katerim je primanjlovala potrebna kvalifikacija, ljudje, ki so smatrali svoje položaje kot neke sinekure. Novi zakon odpravlja vse nedostate v tem pogledu. Od uradništva se bo strogo zahtevala službi primerna kvalifikacija. Presegalo bi okvir tega članka, če bi hoteli navesti detalirano

Narodna skupščina.

Beograd, 20. junija. (Z) Danes ob 9. uri in pol je otvoril predsednik narodne skupščine g. Ljuba Jovanović sejo narodne skupščine. Potem ko se prečita in sprejme zapisnik pretekle seje, priobčuje prošnje in pritožbe. Zemljoradnik g. Voja Lazić, vprša predsednika, kdaj bo odbor za pretrsa zakonskega predloga o nujni pomoči za tiste, ki so oškodovani po toči, začel svoje delovanje. Predsednik odgovarja, da se bo delo tega odbora požurilo.

Nato je govoril min. saobračaja, g. dr. Janković. Na vprašanje poslanca Pivca o graditvi železnice Užice—Vardišče in Stip—Orlovac, izjavlja, da je finančnemu odboru poslal spis, v katerem zahteva, da se v dvanajstine naknadno vstavi potreben kredit za dovršitev prog, ki se ravno kar gradijo. Na prog Užice—Vardišče dela neko koncesijonirano društvo. V slučaju, da to društvo ne bi zadovoljilo ministra saobračaja, bo ministristvo vzelo graditev v lastno režijo in v 1 letu bi bila proga izročena prometu. Proga Stip—Orlovac bo še v teku tega leta izročena prometu. Poslanec g. Divac se ne zadovolji s tem odgovorom. Minister saobračaja odgovarja, da je razlika med graditvijo pred vojno in med graditvijo dandanes zelo velika in da je naša država edina, ki gradi železnice.

Za tem odgovarja minister šum in rud, g. dr. Srskić na vprašanje posl. g. Cirkovića, da bo poslal komisijo, ki bo izvršila razmejitve gozdov v južnih krajih. Posl. Cirković se ne zadovolji s tem odgovorom in prosi ministra, da bi tem komisijam dodelil še nekaj strokovnjakov iz južne Srbije, da bi se gozdovi vendar že enkrat razmejili in da se končno ve, čegav je eden in drugi del.

Nato odgovarja minister socialne politike, g. dr. Perić na vprašanje radikalga, gosp. Mitića o prehrani nižkega okrožja, a posebno o pomoči seljakom, ki so trpeli škodo vsled slabega vremena. Minister dr. Srskić odgovarja, da je pripravljen, da poizve škodo v tem okrožju in da bo našel nova sredstva za kritje te pomoči. Za tem se preide na dnevni red: nadaljevanje pretrsa oddelka ministra notranjih del. V zakonskem predlogu o izrednih in naknadnih kreditih kritikuje zemljoradnik, g. Voja Lazić dispozicijski fond ministrstva notranjih del. Demokrat dr. Sečurov kritikuje vlado radi redukcije uradništva. Nato se z večino glasov dovolijo krediti za to ministrstvo v skupnem

znesku 40.670.749 Din 8 par. Na to se preide na razpravo o oddelku za ministristvo narodnega zdravja. Govorita posl. Kremžar (kler.) in zemljoradnik Moskovljević in zahtevata povišanje gotovega materiala za pobijanje nalezljivih bolezni. Minister narodnega zdravja smatra predvidene vsote kot zadostne, da se izvrši ustanovljeni plan za zaščito narodnega zdravja. Z glasovanjem so bili sprejeti krediti za ta oddelk v znesku 25.913.295 Din 25 par. Nato se preide na oddelk ministrstva financ ter govori o tem poslanec g. Voja Lazić. Nato se seja zaključi in bodoča določa za jutri ob 8. uri 30 minut z nadaljevanjem istega dnevnega reda.

Beograd, 20. junija. (B) Zakonodajnemu odboru je predložen zakonski predlog ministra saobračaja o železniškem osobju. Odbor bo vzel ta zakonski predlog v proučevanje, ko pride na njega sporazumno določena vrsta.

Beograd, 20. junija. (B) Danes med 10. in 11. uro so imeli med sejo narodne skupščine člani vlade svojo sejo v ministrski sobi. Razpravljalo se je o raznih resortnih vprašanjih, govorilo pa se je tudi o priznanju bolgarske vlade.

NARODNI POSLANCI NA DVORU.

Beograd, 20. junija. (B) Nocni so bili v dvoru na večerli sledeči narodni poslanci: radikali: Mihajlo Ranković, dr. Vlada Andrić, dr. Peleš, Peter Bogavac, Toma Oraovac i Nedjed beg Bašić; od džemijeta: Čenan Zija; od demokratov: Svetozar Pribičević, Kosta Tihomirjević, dr. Slavko Sečurov in Krizman; od zemljoradnikov Joca Jovanović; od klerikalcev Anton Sušnik; od Nemcev dr. Moser in od muslimanov dr. Hrasnica.

DRŽAVNA ZEMLJORADNIŠKA BANKA.

Beograd, 20. junija. (B) Zakon o državni zemljoradniški banki je gotov in bo predložen narodni skupščini še v tem zasedanju. Zakonski predlog predvideva 3 vrste kreditov: kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne. Krediti se bodo dajali na jamstvo, na zastavo živine, poljedelskega orodja in strojev ter na hipoteko. Osnovni kapital banke bo znašal 100 milijonov dinarjev. Kontrolo teh zadrug in odborov bo vršilo ministristvo poljoprivrede, trgovine in industrije in ministristvo financ.

Nameravan monarhistični puč v Budimpešti.

Budimpešta, 20. junija. (Madžarski dopisni urad.) Kakor poroča budimpeštanski »Hirapad«, vrši policija že dva dni tajne poizvedbe v zadevi dozdnevno nameravanega legitimističnega puča. Več oseb, ki so obdolžene, da so hoteli v zvezi s pučem vreči vlado, je bilo aretiranih. Nekatere izmed njih so izpovedale obtežljivo o vodji madžarskih fašistov Horthyju kakor tudi o več vodilnih članih Friedrichove stranke in o nekem bivšem policijskem uradniku. Aretiranih 14 mladeničev je bilo tudi udeležiteljev na raznih nastiljih, ki so se izvršili v zadnjih letih.

Kongres madžarskih emigrantov v Mariboru.

Beograd, 20. junija. (B) Madžarski emigranti v naši državi so imeli v Beogradu shod, na katerem so sprejeli obširno resolucijo proti delovanju današnje madžarske vlade. V resoluciji pozivajo madžarski emigranti svoje sodržnjake, da se dvignejo proti absolutističnemu Horthyjevemu režimu in da ga zamenjajo s svobodnim demokratičnim režimom. Madžarski emigranti bodo tekom tega tedna imeli velik kongres v Mariboru, na katerem se bo sklepalo o akciji, ki naj bi izvedla sklepe iz njihove resolucije.

vse ugodnosti, ki jih nudi zakonski načrt vlade tako uradništvu, kakor tudi skupnosti.

Eno je gotovo: storjen je korak naprej. Kar je bilo v upravi, v kolikor se je to nanašalo na nestalnost uradniškega položaja, se ne uglasenega, se bo s sprejetjem novega zakona brezdomno popravilo. Uradniški zakon demantira strankarska očitanja, češ, da je Narodna radikalna stranka že od vsega početka nasprotovala moderni

ke in o nekem bivšem policijskem uradniku. Aretiranih 14 mladeničev je bilo tudi udeležiteljev na raznih nastiljih, ki so se izvršili v zadnjih letih.

Budimpešta, 20. junija. (Madžarski dopisni urad.) Budimpeštanska policija je zaprla 11 oseb, ponajveč dijakov in zasebnih uradnikov, ki so na tajnih sestankih kovali načrte za nasilno uvedbo gospodarske diktature in za zasego gospodarskih pridelkov.

SPOR MED POLJSKO IN GDANSKIM.

Gdansko, 20. junija. (K) Ker so gdanske oblasti 16 poljskim mestnim nastavljenecem prepovedale poslovanje v Gdansk, je poljska vlada odredila izgon 16 gdanskih državljanov iz Poljske. Gdanski državni predsednik je vložil proti temu pisni protest.

Gdansko, 20. junija. (K) Kakor javlja gdanski brzljavni urad, je Poljska z včerajšnjim dnevom ukinila celotni telefonski promet z Gdanskim. O vzroku ni nič znanega. Dopusniti so le državni pogovori. Brzljavni promet ni prekinjen.

ureditvi uradniškega vprašanja. Priznanje, ki ga je dokumentirala v zakonodajnem odboru načelno vsa opozicija, je najlepši dokaz, da se nahaja NRS na pravi poti. Stranka je pokazala, da ji je državni interes nad lastnim interesom. Če bi bila vlada v resnici reakcionarna, ne bi bila pod nobenim pogojem forsirala zakona, s katerim se poglaja razvolne možnosti državnemu in javnemu nastavljenec. To priznanje je razveseljivo in dragoceno obnem.

Položaj v Bolgarski.

Naša vlada še ni priznala novega režima v Sofiji. Razgovori med Beogradom in Prago. — Svečan sprejem ubijalcev Stambolijskega v Sofiji.

Beograd, 20. junija. (Z) »Politika« doznav, da minister zunanjih del, g. dr. Ninčić ne bo sprejel v teku tega tedna novega opravnika bolgarskega poslanstva, g. Minčeva, ker nima niti trenutka prostega časa. Ni pa tudi izključena možnost, da tudi tekom prihodnjega tedna g. Minčev ne bo sprejet. Kar se tiče priznanja nove bolgarske vlade, o tem naša vlada še ni ničesar sklenila. Danes se vršijo razgovori in posvetovanja med Prago in Beogradom. Vlada je sinoči pozvala telegrafsko našega poslanika v Sofiji, g. Rakića, da pride v Beograd in prisostuje ministrski seji, na kateri bo podal svoje poročilo o prevratu in o današnjem stanju v Sofiji.

Sofija, 20. junija. (Z) Prijeti so bivši ministri kabineta Stambolijskega, Tomov, Turlatov in Nanovlov.

Sofija, 20. junija. (Z) G. Rajko Daskalov, bivši bolgarski poslanik v Pragi, je poslal vladi telegram, v katerem zahteva, da izroči oblast zaprtim zemljoradniškim ministrom, ker je sicer ona sama odgovorna za vse.

Praga, 20. junija. (K) Kakor doznav »Pravo Lidu«, se brani prejšnji bolgarski poslanik Daskalov zapustiti poslaniško poslopije in izročiti posle novo imenovanemu poslaniku. Zadeva je zamotana, ker uživa poslaniško poslopije eksteritorialnost.

Sofija, 20. junija. (B) Bivši poslanik Rajko Daskalov je poslal Cankovu brzljavko, v kateri ga obvešča, da je postal šef zemljedelske organizacije po smrti Stambolijskega in zahteva v tem svojstvu od Cankova, da izroči vlado Atanasovu, dokler on ne dospe v Sofijo, da je osebno prevzame. Istočasno mu obeta osveto radi uboja Stambolijskega.

Sofija, 20. junija. (Z) Vlada je odredila 26 pravnikov, ki bodo vodili preiskavo nad zaprtimi ministri in zaprtimi zemljoradniki. Vlada zahteva, da jim ne sodi državno sodišče, temveč običajna sodišča za zločince.

Beograd, 20. junija. (Z) Sinoči ob 6. uri 50 min. se je vrnil v Sofijo oddelk, ki je ubil Stambolijskega. Oddelk je prišel v Sofijo s specialnim vlakom, a sprejel ga je general Lazarov. Te udeležnike v krvavih dogodkih je pozdravil Lazarov kot dobrodošle v imenu revolucionarnih čet in mesta Sofije, kateremu je on načelnik. Sprejem je bil tak-le: prisotnost enega odeljenja

kraljeve garde, en vod I. konjeniškega polka, 70 Makedoncev, 1 mitraljezko oddeljenje, 1 poljska baterija s 4 topovi. Po pozdravu generala Lazarova je oddelk krenil po sofijških ulicah z godbo na čelu. Med potom od postaje v mesto so metale v ta namen pripravljene osebe cvetice na ubijalce.

Beograd, 20. junija. (Z) »Trilbuna« poroča iz Sofije: Tukaj je stanje popolnoma normalno. Policija je vzpostavila popoln red in mir. Časopisje napada Stambolijskega, stalno objavljajoč podrobnosti iz njegovega privatnega življenja, piše pa obzirno o borbah pri Vretenu, v katerih je poginil Stambolijski. Vse podrobnosti iz teli bojev morajo pokazati, kako je Stambolijski sam zakrivil svojo smrt. Vendar pa se v Sofiji govori, da je cela komedija za osvobojenje Stambolijskega pri Slavovici bila vzpizorjena, da bi se na ta način našel razlog za njegovo ubistvo.

Beograd, 20. junija. (B) Javljajo iz Sofije: Angleski pooblaščen minister v Sofiji je posetil ministra zunanjih del Kalfova in mu izjavil, da ako bo nova bolgarska vlada spoštovala mir in mirovne pogodbe in se ne bo spuščala v nikake avanture, ji bo Anglija nudila polno sodelovanje in pomoč.

Beograd, 20. junija. (B) Javljajo iz Sofije: Predsednik nove vlade Cankov je imel pred sofijškimi novinarji govor o zunanji politiki. Rekel je, da časopisje iznaša o prevratu v Bolgarski zelo pretirane in neresnične vesti. Obtožba, da je Bolgarska kršila mirovno pogodbo, je popolnoma neosnovana in neotična, ker v Bolgarski ni bilo in ni nikake mobilizacije. Ob prevratu se je javilo nekoliko 100 dobrovoljcev, ki so vršili policijsko službo, a so sedaj že razpuščeni. Vojska je danes v isti formaciji, v kateri je bila pred 8. junijem. Niti najmanj se ne more misliti na kršenje neutilijske pogodbe. Makedonska organizacija se ni prav nič udeležila prevrata. Vlada nima z njo nikake zveze. Zrušitev bivšega režima je čisto narodno delo. Prihajajo tudi glasovi, da Srbija zbira vojsko, da ukrene proti nam kakere mere, toda prepričan sem, da bodo velike sile razumele spremembo pri nas in da ne bodo dovolile Srbiji, da stvori stanje, ki bi imelo velik pomen za mir na Balkanu in sploh za mednarodno situacijo.

Pariz, 19. junija. (B) Iz Moskve javljajo, da je Trocki govoreč na shodu inženierjev obtožil Anglijo in Italijo, da sta odgovorni za dogodke v Bolgarski,

dalje bolj. Stranska struga lave je dosegla Passo di Sciora in je požgala selške dvorce in figove vrtove. Lava je dospela 200 metrov pred Castiglione. Slovit cvetnjaki so postali njena žrtev. V Cero je lava vdrila ob 2. uri zjutraj. Kakih 20 hiš tega kraja je uničenih.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 20. junija. (K) (Uradno vremensko poročilo.) Danes zjutraj je bilo v večjem delu Avstrije oblačno, mestoma je padal dež, deloma pa se je zjasnilo. Temperatura je bila zjutraj še pod 10 stopinj, opoldne se je zvišala na 15 stopinj. Čez dan je bilo na Dunaju oblačno, popoldne se je viliha pljoha. Splošno vreme se še ni zboljšalo. Pričakovati je oblačno vreme, od časa do časa jasno, pa še nestanovitno, nekoliko topleje, izboljšanje nestalno.

KONZULATI V LJUBLJANI.

Gen. konzulat C. S. R.: Bres št. 8/I. Francoski konzulat: Ljub. kreditna banka, Dunajska cesta.

Hon. konzulat Belgije: Urad Ljublj. veleposelnja.

Avstrijski konzulat: Turjaški trg 4/II.

Italijanska delegacija: Zrinjskega cesta št. 3/I.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: Mladinska predstava: »Dje Maricki.« Začetek ob 4. uri popoldne. Kino Ideal: »Leptotica Pariza.« Kino Tivoli: »Mrtvaška roka.«

Nočna lekaršna služba v Ljubljani: Tekoči teden: Lekarna Sušnik na Marijem trgu in Kurat na Gosposvetskem cesti.

Pismo iz Češkoslovaške.

BOLGARSKI PREVART. — CARINSKI SPOR Z BELGIJO. — KAMPANJA PROTI DR. BENEŠU.

Praga, 17. junija.

Češko časopisje, zlasti pa ono, ki zagovarja politiko sedanje koalicije, se je odkrito radovalo prevrata v Bolgarski. Tu v Pragi nas to dejstvo ni iznenadilo. Eden izmed teh listov, ki je še pred par dnevi najprizrečnejše pozdravljaj upornike, se danes že sramuje prelite krvi, s katero da je nova bolgarska vlada omadeževala svoje roke in vtisnila Bolgarski zopet pečat nasilnih političnih metod. Ne čudite se stališču, ki so ga bile zavzele naše politične stranke v spričo teh važnih dogodkov. Vodila jih je precejšnja ozkostranost, ki ni znala pravilno presoditi nenadne izpremembe situacije na Balkanu. Ta ozkostranost se je našim strankam po vsej pravici očitala tudi glede stališča, ki so ga bile zavzele nedavno napram Poljski. Ali v zadnjem slučaju se je to stališče opazilo še v večji meri. Posamezne stranke so se ozirale predvsem in izključno le na svoje lastne strankarske interese, ne da bi primerjale svoje zaključke z realnimi potrebami republike. Vse premalo so upoštevale stališče naše zaveznice kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki je v tem vprašanju največ zainteresirana. Težko je uganiti razloge, ki so bili v tem pogledu merodajni, najbrže pa je igrala vidno vlogo tudi želja prave vlade, ki se je bala naglih korakov jugoslovenske države. Stališče naše vlade je znano: nalaga si precej rezerve, povdarja pa s posebnim naglasom, da bi v slučaju komplikacij zavarovala jugoslovenski državi hrbet proti Mađarski.

Za nas prihaja v poštev v prvi vrsti razmerje Bolgarske do njenih sosedov. Resne nevarnosti za kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev mi ne vidimo. Bolgarska kot taka ne more biti nova zapreka evropski pacifični politiki. Bolgarska se je že pogajala na več strani in ta pogajanja bo treba obnoviti. Mnogoje se tudi glasovi, da bi bilo potrebno, zatreči možnost nove nevarnosti že v kralji. Politika naše republike bo vsekakor ob strani kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kljub temu pa ne prikrivamo prepričanja, da nevarnosti ne odvrne nobena intervencija, nasprotno jo še poveča. Vsaka vlada, ki se jo skuša kakemu balkanskemu narodu vsiliti, je nevdružna že v početku. Taka vlada ostane kompromitirana tako med seljaki, kakor tudi

med inteligenco. Nikakor pa ne bomo dovolili, da se Bolgarska samo za las odtegne obveznostim, naloženim v neuljudski mirovni pogodbi. To je naše pravo, ki ne pozna kompromisa. Bolgarska vlada boji tako ali drugače, ker nas to koncem koncev ne zanima. To je notranja zadeva bolgarskega naroda. Sedaj dementirajo listi vse prvotne vesti, češ, da je nova vlada germanofilska. Listi jo proglašajo celo kot slovanofilske. Ako je to resnica, se mora bolgarska zunanja politika gibati v oni smeri, ki jo je določil Stambolijski. Pri nas prevladuje mišljenje, da bi v tem slučaju lahko prišlo do sporazuma med Beogradom in Sofijo.

Belgijska vlada je izdala na podlagi takozvanega protidumping - zakona z dne 8. aprila 1922. odredbo, na podlagi katere se zvišuje carina na uvoz iz Češkoslovaške 2 do 5-kratno. S to naredbo nam je napovedala Belgija carinsko vojno. Postavila nas je na isto platformo poleg Nemčije. Da o tem nikdo ne bi dvomil, določa drugi člen odredbe, da mora blago iz drugih držav, ki pride v Belgijo, priti s potrdilom, da ne prihaja iz Češkoslovaške ali Nemčije. Če obremenjuje Belgija Nemčijo iz gospodarsko - političnih razlogov z visoko carinsko tarifo, je to pač razumljivo. Ni pa znano, kakšni razlogi so bili za Belgijo merodajni, ko je naperila to določilo proti nam. Naša vlada je odposlala polnomočnega ministra Dvořáčka v Belgijo, da uredi na licu mesta to zelo neprijetno zadevo.

Narodni demokrati z dr. Kramářem na čelu vodijo že nekaj časa bojno kampanjo proti zunanjemu ministru dr. Benešu in neposredno tudi proti predsedniku Masaryku. Cilj te kampanje je: prikazati revolucionarno delovanje omenjenih državnikov za naše osvobodjenje kot nekaj manj vrednega ter vzbuditi v prebivalstvu vtis, da se ima narod za svojo svobodo zahvaliti dr. Kramářu in njegovi stranki. Dr. Beneš na te napade ni reagiral. Da si pa pridobi možnost obrambe proti svojim obrekovalcem izven parlamenta je opustil svojo politično izolacijo in vstopil v stranko čeških socializmov. Ravno te dni potuje po Šleziji, kjer predava na zborovanih ciklus »Delo za naše osvobodjenje«. S temi predavanji upa paralizirati proti njegovi osebi naperjeno kampanjo.

Angleška sodba o Bolgarski.

Dopisnik lista »Daily News« piše v obširnem članku, da se more opaziti v bolgarskem prevratu zelo tajinstveni dogodek: kralj Boris je igral v prevratu veliko vlogo, in sicer s pomočjo svojega očeta, bivšega kralja Ferdinanda. Kralj Ferdinand je izgubil svoj prestol po zaslugi Stambolijskega, zato je gojil največjo mržnjo proti bivšemu predsedniku vlade, Boris je uveril svojega očeta, da njegova krona ni zagotovljena, dokler je Stambolijski na vlad. Prosil je svojega očeta za nasvet. Potem se je vršil v nekem mestu ob Donavi tajni sestanek med očetom in sinom. Nikdo, niti Stambolijski, ni s tem računal in vedel za to skrivnost. Bivši car je preprčal svojega sina, da je najbolje, če sodeluje s politiki bivšega režima, ker so le oni v stanu urediti zahteve bolgarskega naroda. Sklepi tega sestanka so bili sporočeni samo najbližjim prijateljem carja, ljudem, ki so igrali v prevratu največjo vlogo. Na ta način, piše list, dokazuje to poročilo, da bo bivši car Ferdinand — oziroma ne to, da je diskreditiran — nadaljeval svoj usodni vpliv na zadeve razburjenega Balkana.

V istem listu piše angleški general Morris svoje misli o bolgarskem prevratu. Članek izjavi sledeče: »Kakor pravi diplomatski dopisnik lista, bo padec Stambolijskega izvajal akcijo Bolgarske in ta namen, da povrne del Makedonije, ali pa aktivni protest proti odstavitvi Karagacova Turčiji. V slučaju, da bi se to uresničilo, bi postala situacija za Anglijo zelo težavna, ker se nahaja njena vojska še v Carigradu, lausamska konferenca pa ni dovršila svojega dela. Mi želimo čimprej likvidirati naše težkoče na bližnjem vzhodu, zato pa imamo marsikateri razlog, obžalovati potek, ki je mogel vsak trenutek izzvati nedolžne komplikacije. Mislim, da je skrb zaradi dogodkov v Bolgarski odveč, ker je to domaća zadeva Bolgarske, končno pa dvomim, da bi se bavila nova vlada z agresivnimi tendencami. Ona jih tudi ne misli uresničiti v slučaju, ako bi tudi obstajale. Bolgarska ima po neuljudski mirovni pogodbi zelo malo armado, a kmetje se po vojni, ki so jo izgubili, ne marajo več boriti. Bolgarska ni mogla sestaviti niti toliko armade, kolikor ji dovoljuje mirovna pogodba. Namesto 20.000 moč ima samo 7000 pod orožjem. To ne more koristiti agresivnim namenom. Kmetje niso hoteli vstopati v planino, ker so jih rekrutirali prebivalci planin, ki so prej odhajali med komitaje. V tem je Stambolijski silno grešil, ker vojska in kmečko prebivalstvo nista imela pravega stika in se nista brigala za skupne interese. Stambolijski je pozabil na to, da v svojih vaseh zaposleni kmetje nimajo posebnega interesa za politiko in se nečejo združevati v kaki organizaciji, ki bi ga držala na vlad. S preganjanjem svojih nasprotnikov, si je Stambolijski ustvaril težko situacijo. Vojska je bila dislocirana po mestih in ni bilo težko zavzeti glavnih postojank. Sedaj je vprašanje, da li bo znala nova vlada izkoristiti velik nauk, ki ga učijo pogoče g. Stambolijskega. Ali bo znala pomiriti razburjeno seljaštvo. Zmagajo revolucionarji, ki zmagajo organizirane manjšine v trenutku, ko je bila večina popolnoma neorganizirana. Ako novi vladi ne bo uspelo urediti razmer, bo imela že na jesen nove in neprevidne težkoče.

Organizacija NRS.

— Občni zbor mestne organizacije Narodne radikalne stranke v Kočevju se vrši v nedeljo, dne 1. julija ob 10. dopoldne v poslovnih lokalih hiše št. 18 na trgu kralja Aleksandra v Kočevju. V smislu sklepa glavnega odbora v Beogradu, se morajo izvršiti nove volitve v organizacijah do 15. odnosno 30. julija. Na občnem zboru se premo-trijo vaučna lokalna strankina vprašanja. Zaupniki še neorganiziranih občin podajo svoja poročila. Komur je za enotno, močno državo, za pametno ureditev iste, naj se prijavi v stranko, v našo narodno radikalno stranko Slov. Srbov in Hrvatov, da od Rinže pa do Kulpe z združenimi silami še bolj utrdimo državno misel. — Tajništvo NRS v Kočevju.

— Srečni odbor NRS v Celju. Dokler ni urejeno vprašanje tajništva NRS v Celju, prosimo vse one, ki hočejo imeti stik z NRS, da hoče pristopiti, oziroma imajo intervencije, naj se pisмено obrnejo na naslov: Narodna radikalna stranka v Celju.

Iz boljševiške Rusije.

PROFESOR ANUČIN †.

V Moskvi je preminil znameniti profesor Anučin v 80. letu svoje starosti. Predavati je začel na moskovski univerzi že leta 1873. Bil je eden najuglednejših antropologov, mnogo je pisal o zemljepisju ter je bil urednik več strokovnih časopisov in predsednik antropološkega društva v Moskvi. Žal, da je moral ta učenjak v zadnjih letih preživeti dobo, v kateri je nemogoč razvoj mirni in svobodni vedi.

BOLŠEVIŠKO GOSPODARSTVO.

Žetev v Rusiji bo letos menda precej slaba. Kakor vse kaže, bodo prebivalci mnogih pokrajin v Rusiji zopet občutno gladovali. Sovjetska vlada pa se ne briga za to, temveč izvažajo žito, da dobi tuje valute.

Nekateri ljudski komisariji pa je niso pozabili, da so Rusi. Dobe se taki, ki so svojih močeh pomagajo prebivalstvu. Sovjetski rubelj vedno bolj izgublja svojo že itak minimalno vrednost. Papirnati denar, ki je bil tiskan in izdan ob novem letu po tečaju en milijon papirnatih rubljev za en zlati rubelj, je vreden sedaj samo še — eno kopejko. Za priporočeno pismo za inozemstvo, ki ga je bilo treba pred vojno frankirati z 20 kopejkami, je treba sedaj plačati 20 milijonov.

STANOVANJSKA KRIZA V MOSKVI.

V Moskvi se je nastanilo več tisoč namestečev sovjetskih komisariatov in pa cele množice židov iz raznih pokrajin, kjer se ne čutijo več varne radi protisemitskih izgovorov. Radi tega je Moskva sedaj prenapolnjena. Stanovanjska kriza se je še posušila radi »nacionalizacije« hiš, ker so bile uprave »nacionaliziranih« hiš večkrat tako nemarne, da so hiše pričele razpadati.

E. Stefanović:

Boljševizem, fašizem in Orjuna.

Povojna razočaranost in nezadovoljnost delovnega ljudstva je porodila v širokih ljudskih masah dva pokreta, boljševizem in fašizem:

I.

Po padcu carizma je zgrabil v Rusiji oblast v svoje roke Kerenski, v katerega so bile takrat uprte oči celokupnega sveta v nadi, da osvobodijo veliki ruski narod izpod kamarike ruskega dvora. Ali Kerenski je že v prvem početku svoje vlade pokazal, da ne pozna psihe širokih mas v njenem bistvu in vseh njenih fazah, da on ni niti državnik niti politik, ki bi znal zrevolucionirane mase ruskega naroda počasi, previdno ali z odločno in energično roko usmeriti in disciplinirati.

Razumljivo je torej, da sta mu Ljennin in Trocki z lahko roko strgala državne vaje iz rok pod krinko komunizma. Obema se mora priznati, kakor sta bila kruta, neizprosna v zasledovanju svojih ciljev in nosila odgovornost za velik del nesreče nad ruskim narodom, da sta imela kot državnik poznavačo psiho ruskega mušika srečno roko. S tem, da sta razdelila zemljo med mušike in s parolo svobode bratstva in enakosti, ki je bila zapopadana v preli-vanju in trpinčenju prejšnjih vlastodržev sta začelo pomirila in zadostila instinktu širokih mas in tako pridobila čas, da počasi in stopnjeno uveljavita red in disciplino v sovietskem aparatu, ki se danes kultimira v močnejši reči armadi.

Boljševizem v ostalih državah je našel odmev le v obliki parlamentarnih zastopstev, ker so bili obstoječi režimi dovolj močni, da so lahko sprečili vsako revolucijo. Zato je bila njegova naloga, po direktivah iz Moskve, pripraviti ugodna tla za revolucijo s parolo čim slabše se godi delovnemu ljudstvu, tem zreljša bodo tla, da se doseže cilj.

Parole, širiti nezadovoljnost, so vsled povojne psihoze in vsled v resnici razdrapanega svetovnega gospodarstva našle odmev ne samo pri njihovih pristajih, ki so jim služili kot agitacijski kader, temveč bolezen glasne nezadovoljnosti se je prijala tudi indifereentnim mas in celo odločnih protivnikov boljševizma in se pojavila v obliki apatije, zanemarjenja splošnih kakor tudi državljanskih dolžnosti v preziranjih državne avtoritete itd.

To dejstvo je oviralo državne aparate, da niso mogli delati z ono silo, ki so jo zahtevale povojne prilike in razdrapano narodno gospodarstvo.

II.

Kot protiutež iz Moskve dirigirani razdiralni politiki, ki je bila forsirana mogoče nevede tudi od drugih opozicijskih strank, se je pojavil v Italiji fašizem.

Njegova prvotna naloga je bila podpirati kot pomožna sila vlade vsak režim, ki upravlja z državnim aparatom, mu pomagati do avtoritete, usmerjati življenje poedinca kot državljana in privatnika, ako je potrebno tudi nasilnim putem, do reda in spolnjevanja dolžnosti napram državi.

Da je zamogel fašizem to svojo glavno nalogo vršiti, je bilo potrebno iz notranjih psiholoških razlogov držati mase borbene.

Mussolini se je kot socialist dobro zavedal, da je to najvažnejši moment pri psihi širokih mas in zato je obdal celokupen pokret z ekstremno nacionalno borbena krinko, da ga obdrži na ta način ofenzivnega.

Razumno je torej, da je fašizem, dokler je še v razvoju, zasledoval te cilje, ugajal avtoriteti, ki je povzdigoval njeno avtoriteto, ji odvezal težka bremena in se izkazal sposobnejšega in gibčnejšega od birokratske uredne aparata, da je zamogel kot tak preiti v zadnje izraste širokih mas in tam vršiti svojo nalogo.

Ali ko je bila organizacija fašistovskih armad dogotovljena, je vlada zadobila vedno večji strah pred detetom, ki ga je ona sama rodila in kateri se je v borbi razvil v odločnega moža, da ji ne bi nekega dne zrastleč čez glavo. Iz teh razlogov je skušala tedanja italijanska vlada fašizem najpreje ovirati potem pa zatreti.

Vendar je bilo že prekasno. Mussolini se je polastil državnih vajet potom najelegantnejše revolucije, ki jo svet pozna.

Z nastopom, Mussolinijeve vlade prehaja fašizem v svojo etapo, v kateri prevzema vlogo ne več pomočnika temveč stvaritelja.

Kot učenec socializma in dober poznavalec mas, je Mussolini dobro vedel, da ni dovolj, da obdrži maso samo potom izdanih parol stalno ofenzivno temveč, da je potrebno zadostiti tudi njeni želodčni zahtevi.

Tukaj in ne v nasilju leži glavni vzrok, da sta v Italiji preko noči propadla komunizem in socializem.

Ako naredimo bilanco čez delovanje Mussolinija, sodeč iz stališča državnih-

ka in politika, moramo reči, da so bili vsi njegovi koraki mojstrsko premišljeni in pravilni.

V koliko pa se mu bo posrečilo svoje započeto delo tudi srečno dokončati, je vprašanje časa in zlasti vprašanje ali bo znal v pravem času premagati svoj individualni jaz in podeliti narodu v obliki parlamentarnega ustroja najširše svobodščine.

III.

Kakor v drugih državah, tako je tudi v Jugoslaviji v prvih početkih njenega poroda politični in državni položaj bil precej kaotični. Boljševizem v obliki 50 parlamentarnih zastopnikov, kakor se iz tedanjega položaja razvidi, ni resno stremil za tem, da se preko noči polasti državne oblasti, pač pa je pripravil potom svojih organizacij teren za revolucijo na ta način, da je uplival s svojo negativno politiko razkrojevalno na široke mase.

Absolutno zaupanje krone in vodilnih srbskih politikov je užival po razpadu Svetozar Pribičević. Njegova beseda »v prečasnih pitaljih« je bila vedno merodajna in pribita. Tako je ob neki priliki Stojan Protić v ministrskem svetu, ko so ministri iz preka opozarjali srbske vodilne politike na napačno smer politike Pribičevića, rekel: »Svetozar zna, šta radi.« Bili so torej dani vsi predpogoji g. Pribičeviću kot ministru notranjih del, da konsolidira notranje-politično vprašanje in uvede red v državo.

Ali g. Svetozar je s svojo nasilno ambiciozno cigansko politiko dosegel ravno nasprotno, kakor so Srbi od njega pričakovali. Mesto konsolidacije na podlagi narodnega edinstva, je zavedel s svojo nespretno politično taktiko državni voz v plemenski antagonizem in medsebojno mržnjo, ki je rodila komuniste, kateri so se po uporabi »zakona o zaštiti« države kasneje porazdelili v Radićev in Korošev separatizem.

Pribičević je čutil, da izgublja vsled svoje neuspele politike teren pri širokih masah, kakor tudi pri radikalni stranki, na katero se je cel čas opiral; radi tega je on kot politik konjunkturist naperjal vse sile, da dobi državne vaje zopet v svoje roke.

V tem hotenju se mu je ponudila prilika presaditi italijanski fašizem pod krinko diktature nacije potom svojih zaupnikov Andjelinovića, ki se je poslužil pri tem svojega brata enega od sedanjih voditeljev Orjuna, preko Dalmacije na jugoslovensko ozemlje.

Za resnega in objektivnega opazovalca naših razmer nastane sedaj vprašanje, ali se da fašizem če že ne transplantirati vsaj prilagoditi razmeram v naši državi.

Jugoslavija je država, ki obstoji iz treh plemen in antagonizem, ki vlada med temi tremi faktorji ne more odpraviti niti idealnost, ker široka masa tega pojma ne pozna, niti taka diktatura, po kateri stremi Orjuna, ker trenzen politik mora vedeti, da lahko udelestvo svoje ideale samo takrat, če je tudi podan teren za udelestvovanje.

Mi imamo razven tega še slabo izkušnjo na diktaturi g. Pribičevića, ki je s parolo narodnega edinstva izžvala v širokih masah strog separatizem z vsemi njegovimi posledicami.

Pa ne samo iz tega razloga je pri nas taka diktatura nemogoča, obstoji tudi dejstvo, da so se razmere v državi od prevrata pa do danes že tako konsolidirale, da državni aparat s silajno organizirano vojsko in zadostno avtoritativnim uradničkim aparatom ne bo dovolil nasilne revolucije, pa če bo ta šla tudi pod krinko nacionalizma.

Ali ako bi Orjuni tudi uspelo, da se nasilnim putem polasti vodstva države, bi bila temu neizogibna posledica da bi se plemenski antagonizem še poostiril in bi privedel do razpada države.

Nastane sedaj vprašanje, ali so podani sploh predpogoji za organizacijo, v kateri se zbira brezdnovalno najidealnejša in najpožrtvovalnejša mladina, ako tudi abstrahiramo dejstvo, da je Orjuna nekako pomožno sredstvo g. Pribičevića, s katerim hoče priti na vladu, kar idealni in kratkovidni člani te organizacije oporekajo.

Povojne razmere v vseh državah, daši so se že precej konsolidirale, so še vedno take, da so potrebne take organizacije, ali samo takrat, ako one vrše nalogo, ki jo je vršil fašizem v svoji prvi etapi, da podpirajo državo in z njo vsako vladu, da delujejo vzgojevalno v širokih masah in na ta način pomorejo notranji konsolidaciji. Vsaka organizacija pa, ki bi se hotela z anarho-revolucionarstvom polastiti državne oblasti, pod katerokoli krinko, bi že obstoječo zgradbo države razbila, ne da bi dala garancijo, da bo postavila novo boljšo.

Tukaj je treba zastaviti vse sile, da se Orjuna usmeri v tem smislu, ker bi bilo v resnici škoda za požrtvovalno idealno omladino, da bi služila kot dvo-rezen nož rokam avanturistov.

Gospodarstvo

Porast bolgarskega leva.

O vzrokih porasta bolgarskega leva v revoluciji na Bolgarskem je bilo čuti različna mnenja, vendar nijedno ni povedalo jasno in z gotovostjo tega skorodna čudnega pojava. Usiljuje se nam zelo uravnavati dvom, da je ravno bolgarska revolucija tako dvignila povprševanje po levu, da je šla ta dosedaj precej slabotna valuta kar skokoma v višino.

Porast leva bi se dal še najbolje razložiti z ugodno letino, ki se jo nadejajo v Bolgariji. Bolgarska je agrarna država in letina ima na njeno gospodarstvo približno enak vpliv, kakor na naše. In iz raznih vesti je sklepati, da kaže letošnja žetev v Bogariji zelo ugodno, znano pa je tudi, da poljedelska produkcija Bolgarske stalno narašča. Radi teh dejstev se je nova sofijska vlada tudi takoj oprijela tega naziranja ter je skušala uveriti inozemstvo, da se dviga lev radi dobre letine. Poleg tega tudi zato, ker je v zadnjem času inozemstvo baje nakupilo velike količine tobaka, tako da prihajajo v državo močni dotoki tujih deviz.

To so vsekakor zelo verjetni argumenti. Vendar se nam ne zdi jasno, zakaj je vplivala dobra letina le na bolgarski lev, ko pa poročajo vesti tudi iz drugih držav, da kaže letina tudi tam več ali manj ugodno. Tu ne drži niti trditve, da pričakujemo inozemstvo od nove vlade, da bo opustila izvoz in sploh uredila zunanjo trgovino. Kajti kmetijska stranka, ki je bila do revolucije na vladu, gotovo ni proti lastnim interesom zadrževala izvoza poljedelskih produktov preko potrebe in na ta način škodovala sama sebi.

Najverjetnejši vzrok porasta leva bo pač ta, da ima vmes svoje prste ne samo spekulacija, temveč tudi politika nove bolgarske vlade same, ki uporablja vsa razpoložljiva sredstva, da dvigne lev in s tem prepiča prebivalstvo, da je ravno ona prinesla narodu blagostanje. Kakor se čuje, kupuje res bolgarska vlada lev v največjih množinah ter na ta način množi povprševanje in dviga kurz. Pri tem ji pomaga nek bančni konsorcij, ki bo dobil za svoje usluge od vlade gotove koncesije. Naravna posledica teh intervencij je silen skok leva, posebno, ker pomaga novi vladi pri njenem delovanju tudi gotov del inozemstva, kar ima seveda tudi svoje vzroke v političnih zvezah in ciljih. Na drugi strani pa skuša bolgarska vlada in njeni politični prijatelji v inozemstvu s razdiranjem izmišljenih vesti o naši državi, zlasti z vestmi o revoluciji itd., škodovati dinarju, kar se ji je zaenkrat tudi vsled izdatke podpore političnih »prijateljev« naše kraljevine skoroda posrečilo.

Toda ta efekt ni trajen. Kakor bo morala bolgarska vlada sčasoma prenehati s svojimi intervencijami, tako se bodo razblinile tudi tendencijsne vesti o neredih v naši državi. Momentana škoda pri nas bo hitro popravljena, tem obetnejši pa morelo postati ti valutni eksperimenti za bolgarski lev. Kakor gre sedaj gori, tako bo strmoglavil pozneje navzdol.

INDUSTRIJA.

× Glavna skupščina hrv. slavonske sladkorne industrije. V Osijeku se je te dni vršila glavna skupščina hrv. slavonske sladkorne industrije, katere sta se udeležila tudi bivši ban Mihalović in generalni ravatelj Zivnostenske banke v Pragi Josip Spitalski.

× Obrtno-kreditne zadruge. Uprava beogradske obrtne zbornice je pozvala vsa obrtniška udruženja svojega področja, da osnujejo obrtne kreditne zadruge po vzoru zemljoradniške zadruge. Narodna banka bo dovoljevala obrtnikom kredite preko teh zadrug.

TRGOVINA.

× Tržne cene v Celju. Meso: Govedina v mesnicah I. vrste 29, II. 27, na stojnicah I. 25, II. 22; telečina I. 29, II. 27; svinjina I. 33, II. 32; slanina I. 40, II. 38; mast 40, 45; mleko 3-4, 1 kg surovega masla 60, čajnega 80, masla 50, jajce 150; 1 kg belega kruha 750, črnega 650, 1 kg žemlj 10. Specerija: Kava 44-68, pražena 56-70, kristalni sladkor 27, v kockah 28, riž 8-14, namizno olje 32, bučno 40, petrolej 7, testenine 16-21, milo 21-22. Mleviski izdelki: Moka št. »00« 730, št. »0« 725, št. »2« 680, št. »4« 640, št. »5« 675, št. »6« 530. Krušna moka 520, kafa 580, ješprenj 6, koruzna moka 350, koruzni zdrob 450, pšenčini 750, ajdova moka 750. Zito: Stot pšenice 450-460, riž 400, ječmena 350, ovska 340-390, prosa 375, koruze 300-325, ajde 350, fižola 550-700, graha 1500. Kurjivo: Stot črnega premoga 43, rujavca 23, kub. meter trdih drv 130, 100 kg 35, kub. meter mehkih 100, 100 kg 28. Krma: Stot sladkega sena 125, polsladkega 120, kislega 110, slame 100, 1 kg čebule 4, česna 5, krompirja starega 2, novega 8, 1 kg graha v stroču 10-15, 1 kumara 10 Din. (Cene so v dinarjih.)

× Rusko-danska trgovinska pogodba. Danski parlament je odobril trgovinsko pogodbo z Rusijo, ki so jo sklenili danski delegati 23. aprila v Moskvi.

DAVKI — CARINE.

× Nove začasne doklade. Finančno ministristvo je predlagalo v svrhu uravnavenja proračuna in v kritje novih izdatkov novo začasno doklado na davke, ki bo v veljavi samo eno leto. To doklado bo treba plačati na zemljarino v šestkratni izmeri dosedanjega zemljiškega davka in na vse ostale vrste neposrednih davkov v izmeri 30% dosedanjega zneska teh davkov.

× Generalna direkcija prometnega ministristva. Z junijem je osnovana generalna direkcija državnih železnic v prometnem ministristvu. Ta direkcija bo vršila pod nadzorstvom prometnega ministristva na podlagi obstoječih zakonov in propisov eksploatacijo vseh državnih železnic kakor tudi vseh privatnih železnic, ki jih ima država po pogodbi v najemu.

× Dohodki carin v mesecu maju. Pri vseh carinarnah v državi so znašali dohodki v mesecu maju 114 milijonov dinarjev proti 125 milijonov v aprilu (11 milijonov dinarjev manj). Skupni dohodki v tekočem proračunskem letu (od 1. avgusta 1922 do 1. junija 1923) so znašali eno milijardo dvesto milijonov dinarjev. V proračunu so bili celoletni dohodki proračunjeni na eno milijardo in en četrt, dosegli pa bodo poldrug milijardo, če bodo znašali v bodoče ravno toliko, kakor dosedaj.

× Davke na žganje. Ker obstojajo sedaj v doboh giede davka na žganje in državi velike razlike, bo predložil finančni minister naradni skupščini predlog o iznaženju in urenitvi teh določen.

Veslovod Mihajlovič Garšin:

Nadežda Nikolajevna.

Roman.

Nadaljevanje.

Ta ženska me zasmehuje! Obrnil sem se k njej z vso nežnostjo, kolikor sem je sploh zmožen; mogoče sem celo govoril z njo v tonu, ki me ponižuje, ona pa je izgovorila nekoliko razžaljivih in prezirljivih besed in odšla.

Čudno se je izpremenila. To blede lice je dobilo nekaj odsev dostojanstva, ki se nikakor ne sklada z njenim družabnim položajem. Skromna je in hkratu nekako ponosna. Na kaj? Hotel sem razbrati zgodbo njegovega razmerja napram njej in sem pazno motril Lopatinov obraz. Nič posebnega: nekoliko vznemirjen je bil, a menda le vsled svoje slike. To bo prekrasna stvar. Nadežda stoji na platformi kakor živa.

Premagal sem svoj gnev in ne da bi pokazal, kako sem užaljen ostal pri Lopatinu in Helfreihu. Postali smo zgovorni in z zanimanjem sta poslušala moje razprave o raznih predmetih, ki se ravno sedaj bavim z njimi.

Kaj naj storim? Pustiti stvar, da pojde svojo pot? Nekoč sem obljubil Lopatinu, da ne bom zapletal v to zadevo njegove sestrice, Sofije Nikolajevne. Seveda moram držati svojo obljubo. Ali pa ne bi mogel pisati svoji materi? Ona, četudi redko, vidi Sofijo Nikolajevno in bi ji lahko povedala. Ne bom kršil besede, a hkratu...

Da, stvari ne smem prepustiti same sebi, čeprav nimam za to nobene pravice. A to žensko bom prisilil, da se odpove svoji žrtvi, s kakršnimi koli sredstvi že... Treba je samo izvedeti, kje stane. Potem se že pogovorim z njo... A sedaj pustim vse to in se poprimem svojega dela. V praznem in brezcilnem mlinu na stopi, ki ga imenujemo življenje, je samo ena resnična, absolutna sreča: zadovoljnost delavca, ki zatopljen v svoje delo pozablja vse malenkosti življenja, in na koncu lahko ponosno reče sam sebi: da, danes sem naredil nekaj koristnega.

XII.

(Lopatinovi zapiski).

Izza srečanja z Bezsonovom je minilo šest dni, a Nadežda Nikolajevna ni prišla k meni. Poslala je samo pisemce, ki me prosi v njem oprostjenja in se sklicuje na nekako delo.

Pokazal sem pismo Helfreihu in prišla sva do zaključka, da ni zdrava. Za vsako ceno jo je treba

najti. Če bi vedela za njeno družinsko ime, bi lahko dobila njen naslov na prijavnem uradu; a niti on, niti jaz ne poznavata njenega rodbinskega imena. Povprašati Bezsonova bi bilo brezuspešno. Začel sem obupavati, a Semjon Ivanovič je obetal, da jo poišče, »četudi na dnu morskem«. Druga dne je rano zjutraj vstal, se oblekel z nekakim skrbnim in odločnim izrazom, kakor da bi se odpravil na opasno ekspedicijo, in izginil za ves dan.

Ko sem bil sam, sem poizkusil delati, a nisem mogel. Vzel sem s police knjigo in začel čitati. Besede in misli so mi prehajale skozi glavo, ne da bi pustile kaj sledu. In vso moč sem se silil k zanimanju, a vendar nisem mogel prebrati niti par strani.

Zaprli sem knjigo, — pametno in dobro knjigo, ki sem jo pred nekoliko dnevi čital, četudi težko, vendar z zanimanjem in veseljem, kakršno nam pripravljala dobro čtivo, — in blodil po mestu.

Polzavedno in nejasno upanje, da srečam, če že ne Nadežde Nikolajevne, pa vsaj koga, ki mi bo dal o njej kaka navodila, me ni zapustilo ves čas in pozorno sem si ogledoval mimoidoče ljudi in več ko enkrat stopil na drugo stran ceste, zapazivši žensko, ki je bila le malo podobna njej. A srečal nisem nikogar, razen kapitana Grum-Skžebicega, ki je ob štirih (bilo je koncem decembra in se je že

mračilo) šel na izprehod elegantno in važno stopajoč po Nevskem prospektu. Bilo je dokaj toplo; kapetan je nosil precej eleganten kožuh z odprtim ovratnikom; izpod kožuha pa je gledala pisana, svilena ruta z bleščečo iglo. Klobuk se je svetil kakor poliran, a roka, odeta v moderno, rumeno rokavico, je oprijemala palico z velikim, koščenim držajem.

Ko me zapazi, se mi nasmehlja prijazno in nekako visoko, napravi prijazno gesto z roko in pristopi k meni.

— Veseli me, da vidim gospoda Lopatina, — mi reče. — Zelo prijetno srečanje.

Stisnil mi je roko in v odgovor na moje vprašanje o zdravju nadaljeval:

— Hvala vam. Se li sprehajate, ali pa kam hite? V prvem slučaju bi šla lahko skupaj. Zelo rad bi se vrnil z vami, a kaj hočete, navada, gospod Lopatin! Sprehajam se vsak dan in prehodim dvakrat Nevski gori in doli. To mora biti.

Hotel sem se vrniti domov in sem zategadelj šel s kapitanom. Dostojanstveno je govoril dalje:

— To je danes že drugo prijetno srečanje, — pravi. — Sestal sem se na Nevskem z gospodom Bezsonovom in spoznal, da je tudi on vaš prijatelj. — Kako, kapetan, vi poznate tudi Bezsonova?

— Vprašajte me raje, koga ne poznam! — odgovori kapetan in skomigne z rameni. — Tudi gospod Bezsonov je stanoval pri meni, ko je bil še dijak. Dobra prijatelja sva bila, pri moji veri. Pa kdo pač ni stanoval pri meni, gospod Lopatin? Mnogi, sedaj ugledni inženjeri, juristi in pisatelji poznajo kapitana. Da, mnogo občeznanih ljudi se me spominja.

In v tem se kapetan pozdravi z nekim gospodom inteligentnega obraza, ki je hitro šel mimo naja. Izprva je začudeno pogledal kapetana, potem se je pa nasmehljaj in prijateljsko pokimal z glavo.

— Ne pozabljajte starih prijateljev, a povzpeli se se je že visoko, monsieur Lopatin, ta gospod. Znan inženjer Petriščev je. Je tudi stanoval kot študent pri meni.

— A Bezsonov? — vprašam.

— Tudi Bezsonov je krasen gospod. Le malo slab je z ozirom na lepe oči slabega spola — doda kapetan, nagnivši se k mojemu ušesu.

Čutil sem, da mi je srce začelo biti hitreje. Zazdelo se mi je, da mora kapetan vedeti tudi o Nadeždi Nikolajevni.

Kapetan je zopet pozdravil nekega znanca in nadaljeval:

Dolje prihodnji.

Gradbeno podjetje

arh.

K. Krainer & Co.

Jesenice.

Stalna stavbna vodstva:

Ljubljana, Domžale, Zagreb.

Izvršuje privatne in industrijske stavbe, načrtje, proračune, cenitve, posebni oddelek za arhitekturo.

BERSON
Gumi pete in gumi podplate
Pocenile so se!

ZAHVALA.

Prijetna dolžnost me veže, da se kar najtopleje zahvalim prijateljem in tistim tvorničkim podjetjem, ki so se me ob petinpetdesetletnici mojega dela spomnili. Delo mi je bilo od mladih nog potreba in zato smatram vse čestitke samo za priznanje dela. Priznanje delu pa naj bodri ves obrtni stan, zlasti pa naš obrtni naraščaj k tisti vstrajnosti, ki premaguje vse zapreke in ustvarja zadovoljstvo in blagostanje.

Ljubljana, dne 20. junija 1923.

Avugst Zabkar,
predsednik Strojnih tovarn in ličarn d. d.
Ljubljana.

NAZNANILO.

P. n. občinstvu se usojam uljudno naznaniti, da sem prevzel pekarno od gosp. **Ivana Jakina**, Dunajska c. 5. Pripravljam tudi najfineje pecivo in nudim cenj. odjemalcem vedno sveže blago. Priporočam se za mnogobrojen obisk in zagotavljam cenj. odjemalce vedno točne in solidne postrežbe.

Z odličnim spoštovanjem
ANT. PRESKAR, pekovski mojster.

Kirurgija in ortopedija.

Izdelovanje umetnih nog, rok, raznih aparatov za krive kosti, ortopedičnih steznikov, pri skrivljenju hrbtenice, raznih vložkov za ploske noge (Plattfuß) in otiščance, bandaže proti kilam, gumičevih in usnjenih trebušnih in želodčnih pasov, različnih podvez in obvezil.

Pri posebnih slučajih mere zdravnik specialista prisoten. Prevzemanje vseh vrst kovin za ostro brušenje, bakrenje in niklanje z električnim pogonom. Lastni izdelki tovarne in trgovine

G. Besednik in drug, Ljubljana,

Telefon 439. Prešernova ulica 5. Telefon 439.

MALI OGLASI:

Cena oglasom do 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljna beseda 25 para. z davčino vred.

La imperial sir

4 dučeta poštom franco dučat Din 30.— šalje mljekarna Sunja.

Kuharica za vse

pridno dekle z dobrimi spricavali, dobi takoj pri dobri plači v Mariboru dobro stalno službo. Stroški za potovanje se povrnejo. — Ponudbe pod »Dobra služba«, na upravo lista.

Krasna nova vila

a lepim vrtom in prostim stanovanjem v Ljubljani se ugodno prodaja. Vprašati pri društvu hišnih posestnikov, Dunajska c. 17 od 4.—6. ure ali pisмено.

Dva dijaka

13leta za prihodnje šolsko leto svažno sobo z dobro oskrbo. Ponudbe na upravo lista pod »Primorca«.

Motorno kolo

z vozičkom Rudge Multi s 3 prestavi prosti tek, voziček, Torpedo s steklom, vse skoraj novo, prodam za 20.000 Din. Moravec, Maribor, Slovenska 6.

Akviziterje

igljane za Ljubljano Celje Maribor išče domača zavarovalna družba. Visoka provizija, event. stalna plača. Prijave na upravo lista pod »Agilni akviziterji«.

Znanja

želi v svrhu ženitve mlad trgovec a gospodično ali mlado vdovo s premoženjem. Ponudbe, če mogoče s sliko, katere se pozneje vrne pod št. 304. na upravo lista.

Strugarja,

spretnega, samostojnega sprejem. I. Jugoslovanska tvorila rdečo in kije v Stružiču pri Kranju.

Strožnico

dobro ohranjeno, event. tudi novo se kupi. Ponudbe na I. jugoslovansko tvornico orinč in kije v Stružiču pri Kranju.

Mlinar

išče službo nadmlinarja, podmlinarja ali kot prvi mlinar na kakom večjem mlinu. Grem tudi za samostojnega na kak manjši mlin, ali pa vzajem primerne na njem.

Blazine, žima

morska trava. Peter Kobal Kranj, Glavni trg tvornica vseh vrst blazin in žime in morske trave, modroce na peresih Specijalna tvrdica za izdelovanje kuhinjskega — Najnižje cene! — Na oildnejši izdelki! — Zateva te otefo in cenike!

Sena

20 vagonov po ceni 550 — K za 100 kg, franco Sladojevci, prodaja Gjuro Jelič, Sladojevci, p. Slatina.

Šentjanski premog

se dobi po ugodnih cenah vsako množino. Prodajni urad šentjanskega premogokopa, Ljubljana, Krekov trg 10.

Najboljša kolesa

pneumatiko in vse dele koles nudi po originalnih cenah zastopstvo tvrdke J. Gorec, M. R. Pievel, v Preski pri Medvodah.

Kumce, Janež,

rdečo deteljico, semensko ajdo, lipovo cvetje, suhe gobe it. d. plačuje najbolje Sever & Co. Ljubljana, Volfova ul. 12.

Knjigovodja,

bilancist, z večletno prakso išče službo. Cenj. ponudbe pod »Perfekten« na upravo lista.

Dve sobarici,

ena prva, ena druga, iščeta primerne mesta za takojšen nastop. Kavcija na razpolago. Ponudbe pod »Sobarica« na upravo lista.

Učenec

iz dobre rodbine in samo z dobrimi šolskimi spricavali, kateri bi stanoval pri stariših ali sorodnikih se sprejme takoj ali koncem šolskega leta pri tvrdki R. Sremerčič, Celje.

Auto

osebni, Nesselsoffier, zelo dober, lepa karoserija 15/45 H.P. 6 sedežev, se po ugodni ceni prodaja. Chvatal, Ljubljana, Martinova cesta 30.

Motor

s 5 konjskih sil, 5-60 m transmisijona (Rengschmihengela) se prodaja. Polzve se: Elsner, Dravograd.

Hiša

trinadstropna v sredini mesta Ljubljane se takoj prodaja. Polzve se: Križevniška ul. št. 7/II

Posestvo

enonadstropna hiša, primerna za gostilno, 6 oralov zemlje 2 orala sadovnjaka z mladimi sadjem razne vrste, 2/3, orala vinograda, 1/4, orala polja posejane, 1 oral travnikov se prodaja s celokupnim inventarjem radi otptovanja v Ameriko za ceno 325.000.— Din Franjo Selimović, gostilna Amerika Lj. pik. Slavonija.

Gospodična

poučuje klavir mlajše začetnice. Naslov v uravi lista.

Službo

inkasanta, sluge ali kaj primernega iščem. Zmožen sem 8 jezikov v govoru in pisavi. Ponudbe prošim pod »Nujna pomoč« na upravo lista.

Dvonadstropna hiša

na prometni cesti Maribora, z dobrodočo trgovino z mešanim blagom in dvoriščno hišico z velikim skladiščem se prodaja. Kupec dobi takoj stanovanje, trgovino in skladišče. Vič, Maribor, Glavni trg 5.

Židari

in delavci se sprejmejo za akordna dela v Zagrebu, Kuhnja na razpolago, stanovanje brezplačno. Ponudbe na upravo lista.

Dva lepa

(privatna) paviliona na Ljubljanskem velesejmu se prodasta. Poisnili v velesejski pisarni.

Mehanična delavnica

priprava za drugo obrt, kot skladišče se z inventarjem takoj ceno prodaja. Josip Bizjak, Maribor, Koroška c. 1.

Mladenič

zelo agilen, 27 leten, sedaj kompanjon tehničnega podjetja se želi seznaniti v svrhu osamosvojitve in čimprejšnjega zakona z gospodično ali vdovo brez otrok s posestvom, enakim podjetjem ali premoženjem v gotovini. Cenene, sam oresne ponudbe pod »Agilen« na upravo »Jutranjih Novosti«. Tajnost častna zadeva.

Za naše malčke!

Najcenejše in najhvaležnejše darilo našim malim je:

Moj zverinjak

knjiga s 45 slikami in k tem spadajočim besedilom, za pouk in kratak čas Din 5.—

Moji ljubčki

živalske slike za naše malčke na trdem močno vezanem kartonu Din 8.—

Mladi slikar

10 tiskanih predlog za po-barvanje z akvareli-barvam ali pastel-barvniki Din 3.—

Črnpeter

staroznana, vesela družabna igra za zimске večere. 1 igra Din 3.—

Vse se dobi v

:: Zvezni tiskarni ::
in knjigarni
v Ljubljani, Wolfova ul. 1.

Jadranska banka - Beograd

Delniška glavnica: Din 60.000.000. Rezerva: Din 32.515.000

Podružnice:

Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Eicegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Sibenik, Zagreb

Amerikanski oddelek.

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Afilirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82, New-York City.

BANCO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.